
Plukovník Ing. Ladislav K í m a, CSc.

POZNÁMKY K VYUŽÍVÁNÍ VĚDECKÉ A VÝZKUMNÉ ZÁKLADNY STÁTU PRO OBRANU

Obrana všech ekonomicky vyspělých států je založena na využití vyspělých technologií, zejména pro minimalizaci nároků obrany na lidské a materiální zdroje. Nejvyspělejší státy si kladou za cíl udržovat se na čele přední fronty světové vědy a technologií. Vytvářením průlomových technologií usilují o dosažení techno-

logické převahy, vyloučení možnosti vlastního technologického překvapení a přípravu technologického překvapení potencionálního protivníka.

Toto úsilí je odezvou na potřeby státu v průběhu války s potřebou využít moderní technologie pro zvýšení bojové síly a bojové efektivnosti vojsk s cílem čelit technologicky vyspělému nebo početnějšímu nepříteli. Analytici se shodují v názoru, že současná bezpečnostní situace vyžaduje, aby stát měl po předvídatelnou budoucí dobu pro svou obranu životaschopnou výzkumnou a vývojovou základnu.

Pro menší stát, jakým je Česká republika, to znamená usilovat o optimální využití všech národních zdrojů. Řešení lze spatřovat v rozvoji spolupráce vědecké a výzkumné základny armády, akademických a vzdělávacích institucí, výzkumných institucí státních a privatizovaných průmyslových organizací k dosahování technologické úrovně, která státu umožní rozvíjet, osvojovat si a udržovat vojenské schopnosti, potřebné pro zajištění bezpečnosti a obrany státu.

Přitom je třeba vidět, že ani integrované národní zdroje nejsou pro tento cíl dostatečné, je nezbytná i spolupráce se světovou vědeckou komunitou.

Vědecká činnost ve prospěch výstavby armády k zajištění bezpečnosti a obrany státu se v minulosti (v poměrně značném rozsahu ve finančním vyjádření) opírala o využití civilních vědeckých a výzkumných pracovišť státu.

Snaha po proporcionální účelové finanční podpoře výzkumu jednotlivých finančních oblastí však nevedla, nemohla vést k trvalému udržování a zdokonalování způsobilosti a schopností dřívějšího státu v technologických oblastech podstatných pro uspokojování potřeb obrany.

Přes rozmanité formy koordinační činnosti se nepodařilo ani v armádě překonat bariéry kompetencí, způsobilostí a stanovených odpovědností řídicích a velitelských orgánů odpovědných za jednotlivé vědní oblasti, obory či vědní úseky ke sladění vědeckého a výzkumného úsilí v případě poznatkové základny obrany-schopnosti státu a reakcí na budoucí výzvy technologické soutěže, ale i využití vyskytujících se příležitostí pro zvládnutí nových jevů a procesů či verifikaci výzkumných směrů.

Většinou šlo o rozvíjení tradičních výzkumů po liniích vědních oblastí s různou úrovní tvůrčí činnosti a charakterem výstupu, bez ohledu na skutečné a prioritní potřeby obrany státu a výstavby armády.

Tradičně dobrých výsledků bylo dosahováno spoluprací s civilními pracovišti v oblasti lékařských věd a přírodních a technických věd. Touto formou byly zajišťovány v potřebném rozsahu výzkumy problematiky ochrany obyvatelstva a podnikové sféry státu. Kromě úzkého armádního využití byla značná část výsledků využita v celospolečenském zájmu.

Přes pozitivní trend společného využívání vědecké a výzkumné základny státu, jak pro sociální a hospodářský rozvoj státu, tak jeho obranu, nepodařilo se v důsledku absence vhodných řídicích a velitelskou formou uznávaných systémových, legislativních, koordinačních, soutěžních, výběrových, hodnotících a kontrolních mechanismů a především v důsledku omezování účelového financování, založit systematickou efektivní a programovou spolupráci s civilními akademickými, výzkumnými a hospodářskými institucemi.

Správnost těchto snah, jak ze strany odpovědných orgánů armády, tak i předsta-

vitelů civilních institucí vychází z poznání potvrzeného i ve vyspělých armádách demokratických států.

Spolupráce s civilními akademickými a výzkumnými institucemi umožňuje dnes vnést do ozbrojených sil potřebné výzkumné schopnosti a dovednosti a využít je pro dosažení cílů národní bezpečnosti.

Vhodná podpora badatelského výzkumu navázaná vždy na konkrétní vědecké práce, technologie a konkrétní produkty představuje zvláštní zájem armád všech vyspělých států.

Výzkum a vývoj technologií pro obranu je chápán komplexně a v nejširších souvislostech. Jeho výstupy přinášejí prospěch národnímu hospodářství, mezinárodnímu obchodu i vojenské obraně. Věda a technologie přinášejí myšlenky i materiální produkty, které umožňují udržovat a obnovovat národní bezpečnost v měnících se podmínkách.

Ministerstva obrany podporují základní výzkum, tj. bádání zaměřené na poznání základní pravdy o reálném světě. Studují návrhy projektů, předkládané potenciálnímu řešiteli, které zahrnují celé spektrum přírodních věd, inženýrských věd a věd o životě a životním prostředí. Přitom vycházejí z přesvědčení, že nové vědecké objevy o světě mohou sehrát pozitivní roli při zdokonalování vojenských operací.

Vědní politika se realizuje jednotlivými programy za využití pružných procedur veřejné soutěže, uzavírání kontraktů a udělování výzkumných i edukačních grantů. Systematicky se vyhledávají nabídky kvalifikovaných organizací i jednotlivých odborníků, jejichž výzkumné a vývojové úsilí může pomoci dosáhnout cíle zabezpečení obrany. Vyhledávání nabídek zahrnuje i pravidelné zveřejňování poptávky, kontaktních adres a informací o procedurách platných pro získání finanční podpory ministerstva obrany na realizaci výzkumných projektů.

Základní programy umožňují rozvíjet vysoce rizikové nově vznikající oblasti vědy i udržovat potřebné úsilí v oblastech, které mají vztah k jiným oblastem vědy, technologiím a potřebám ozbrojených sil. Základní programy představují ve vyspělých armádách asi 65 % všech programů výzkumu.

Síla a životnost armádního výzkumu závisí na idejích vznikajících ve vědecké komunitě, zejména na návrzích výzkumů předkládaných univerzitami. Armády proto zveřejňují pravidelné popisy realizovaných výzkumných programů s cílem včas signalizovat oblast zájmu. Popisy programů vytvářejí pro vědeckou komunitu referenční rámec pro přípravu návrhů nových výzkumů. Jsou pouze vodítkem. Armády vítají vlastní inovační myšlenky, které mohou zakládat nové směry řešení.

Součástí organizační struktury systému vědy armády proto je často orgán pro spolupráci s univerzitami, který odpovídá za navazování a udržování odborné spolupráce mezi armádou a výzkumnou komunitou na univerzitách. Formuluje politiku a cíle spolupráce ministerstva obrany s univerzitami a administrativně spravuje problematiku kontraktace a udělování grantů pro všechny složky v působnosti ministerstva obrany.

Armády vyspělých států zřizují zahraniční úřady vědy a technologií, jejichž posláním je studovat v celosvětovém měřítku nové poznatky, trendy, možnosti a výsledky dosažené ve vědě, výzkumu a vývoji, udržovat styk armády s výzkumnými agenturami činnými v oblasti výzkumu a vývoje zajímavějšího armádu včetně navrhování různých dvoustranných nebo mnohostranných kooperativních

programů, vývoje, zkušebnictví a hodnocení programů výměny technických informací.

S ohledem na složité ekonomické podmínky, transformaci vědecké a výzkumné základny státu, ale i proces vytváření nové armády v České republice, lze za nejdůležitější formy spolupráce a kooperace v současném a nastávajícím - dalo by se říci přechodném - období pokládat:

- vědeckou a vojenskou odbornou provázanost na základě členství ve vědeckých radách a vědeckých společnostech,
- vzájemnou informační a publikační činnost,
- vytváření společných řešitelských týmů a sdružených pracovišť na řešení komplexních a dlouhodobých programů,
- využívání grantových agentur a nadací pro podporu vědy a technologií,
- navázání kontaktů a rozvíjení spolupráce s Radou vlády České republiky pro vědeckou činnost a vývoj technologií s cílem využití finančních prostředků státu na řešení společných problémů,
- navázání kontaktů s resorty státní správy pro společné řešení zásadních a komplexních programů výzkumu. Totéž platí v rámci mezinárodní spolupráce.

Plukovník Ing. Ladislav Klíma, CSc.,
plukovník Ing. Petr Svoboda

LOGISTIKA V ARMÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY

Současný politický vývoj v zemích východní Evropy, charakterizovaný změnou dosavadního bezpečnostního systému, desintegrací státních celků a zhroucením centrálně řízených ekonomik, vyžaduje přijmout zcela nové postupy nejen v politické a ekonomické oblasti, ale i ve sféře ozbrojených sil.

Zánikem Varšavské smlouvy vyvstala nutnost nově ověřit i postavení a úlohu naší armády v celoevropském kontextu. Jako perspektivní se ukazuje její integrace do NATO, jako přirozeného jádra budoucího evropského bezpečnostního systému. Chybějící společné rozhraní mezi Západem a Východem, které brání přímému propojení existujících armádních struktur a systémů, bude nezbytné i přes omezené ekonomické možnosti postupně budovat zaváděním moderních informačních technologií do systému velení a řízení. V praxi to znamená začít vytvářet kompa-